

**Masarykova univerzita
Ekonomicko-správní fakulta**

POT

**Nezisková organizace
Lipka - Dům ekologické výchovy**

vypracovala: Jana Ištvanová
UČO: 27654
Kombinované studium
Studijní obor: Veřejná ekonomika a správa
prosinec 2004

OBSAH

1	Forma organizace, související legislativa	3
1.1	Forma organizace	3
1.2	Související legislativa	3
2	Poslání a cíle organizace	4
3	Zřizovatel, postup při zřizování organizace	5
4	Statut, obsah, správní, řídicí a kontrolní orgány, organizační struktura	6
4.1	Organizační schéma	6
5	Výkony, náklady, kalkulace, ceny	7
5.1	Konečná rozvaha	7
5.2	Přehled výnosů a nákladů	8
6	Hmotná zainteresovanost, morální motivace, personalistika	9
7	Technické a materiální zabezpečení	10
8	Plánování, prognózování, rozpočtování	10
9	Finanční režim, finanční zdroje, fundraising	10
10	Účetnictví, zdanění, audit, kontrolní systém vnitřní i vnější	11
11	Invence, inovace	12
12	Efektivnost činností organizace	12
12.1	Vnější faktory	13
12.2	Vnitřní faktory	14
13	Marketing a public relations	14
14	Vztahy uvnitř organizace	15
15	Problémy organizace	15
16	Mezinárodní spolupráce	16
17	Zhodnocení činnosti organizace	16
18	Seznam příloh	17
19	Použitá literatura	18
20	Přílohy	19

1 FORMA ORGANIZACE, SOUVISEJÍCÍ LEGISLATIVA

1.1 *Forma organizace*

Dům ekologické výchovy Lipka je specializované školské zařízení, které má právní subjektivitu. Zřizovatelem této příspěvkové organizace je Jihomoravský kraj. Lipka začala pracovat v září 1991 a funguje především pro Jihomoravský kraj ve školní a mimoškolní ekologické výchově. Od roku 1998 je také fakultním školským zařízením Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. V roce 1998 se Lipka rozšířila o další pracoviště Rozmarýnek v městské části Brno - Jundrov. Od roku 2002 pak funguje další detašované pracoviště Lipky Rychta v Krásensku na Dražanské vrchovině, kde probíhají terénní pobytové programy pro základní a střední školy především Jihomoravského kraje. Na podzim 2004 bylo otevřeno prozatím poslední odloučené pracoviště Lipky Lesní škola Jezírko v Brně - Soběšicích, která se zaměřuje především na jedinečné jednodenní výukové programy pro základní školy Jihomoravského kraje se zaměřením na les. Posledním nově vznikajícím pracovištěm Lipky je Kolej Aleše Závěského na Kamenné ulici v Brně - Štýřicích. Toto pracoviště bude po nákladné rekonstrukci nabízet především semináře a přednášky pro studenty pedagogických oborů, učitele a úředníky veřejné správy.

1.2 *Související legislativa*

Lipka jako příspěvková organizace má právní subjektivitu, takže hospodaří nezávisle na zřizovateli podle zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Tento zákon upravuje tvorbu, postavení, obsah a funkce rozpočtů územních samosprávných celků a stanovuje jejich pravidla hospodaření a také zřizování právnických osob územních samosprávných celků.

Dále souvisí s provozem Domu ekologické výchovy zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, který vstoupil v platnost od 1. 5. 2004. „Tento zákon pohlíží na právnické osoby, které nebyly založeny nebo zřízeny za účelem podnikání (dále jen „neziskové organizace“) jako na osobu povinnou k dani, pokud uskutečňuje ekonomické činnosti a osvobození váže jen k některým druhům jejich činnosti. Výčet plnění, která jsou od daně z přidané hodnoty osvobozena bez nároku na odpočet daně, je uveden v § 51 zákona. Podrobnosti k jednotlivým osvobozením jsou poté rozvedeny v dalších paragrafech.“¹ Lipka

¹ Sporný výklad zákona o DPH. < <http://www.neziskovky.cz/h/Ar.asp?ARI=102408&CAI=2343>>

prozatím obratu vyššího než 1 milion (z činností, pro které nevznikla) nedosahuje, takže daň z přidané hodnoty platit nebude. Vše však bude jisté až po 30. 4. 2005.

Činnost Lipky upravuje zákon č. 76/1978 Sb., o školských zařízeních a především vyhláška č. 432/1992 Sb., o střediscích pro volný čas dětí a mládeže. § 19 zákona mluví o střediscích pro volný čas dětí a mládeže. „(1) Střediska pro volný čas dětí a mládeže plní funkci výchovně vzdělávací a rekreační. (2) Středisky pro volný čas dětí a mládeže jsou domy dětí a mládeže s širokou zájmovou působností a stanice zájmových činností specializované na konkrétní zájmové oblasti. (3) Středisko pro volný čas dětí a mládeže může poskytovat své služby za úplatu.“²

Dle § 1 vyhlášky č. 432/1992 Sb. jsou střediska pro volný čas dětí a mládeže příspěvkovými organizacemi. Zřizují se jako za a) domy dětí a mládeže s širokou zájmovou působností (sem patří Lipka) a za b) stanice zájmových činností specializované na konkrétní zájmové oblasti. Dále je zde upraveno poslání a činnost střediska (§2), organizace a řízení (§3), hospodaření (§4) a název a označení střediska (§6).

S legislativou Domu ekologické výchovy souvisí také Národní program rozvoje vzdělávání v ČR - tzv. Bílá kniha. Národní program se v bodě 8 zabývá zájmovým vzděláváním a využitím volného času. Podporuje další rozšíření nabídky volného času a stanovuje důležitost finanční dostupnosti středisek volného času. Podle Bílé knihy by „tato zařízení měla v budoucnu sehrát výraznou koordinační a metodickou roli a být k tomu účelku personálně i materiálně vybavena“.³

2 POSLÁNÍ A CÍLE ORGANIZACE

„Posláním Lipky je přispívat k osvojování ohleduplnějších, méně konzumních a odpovědnějších postojů lidí k přírodě a inspirovat je k trvalému zájmu o aktivní péči o životní prostředí.“⁴

Lipka se svojí činností snaží působit především na děti a mládež na základních a středních školách Jihomoravského kraje a také na studenty pedagogického směru a učitele z praxe.

² Zákon č. 76/1978 Sb., o školských zařízeních.

³ Národní program rozvoje vzdělávání v České republice - Bílá kniha. S. 55

⁴ Lipka v roce 2003 - Výroční zpráva Lipky. rub přebalu.

K hlavní činnosti Lipky patří zejména: *půldenní ekologické výukové programy* včetně terénní výuky v chráněných územích; *ekologická praktika* na Lipce i v terénu; přírodovědné, ochrannářské, řemeslné a výtvarné zájmové kroužky; ekopedagogický klub „*Tilia*“ pro učitele, který nabízí akreditované vzdělávací akce (osvědčení MŠMT ČR č. 56/96), zejména přednášky a exkurse zaměřené na přírodopis a ekologická praktika; informační servis „*M.R.K.E.V.*“ (Malá regionální konference o ekologické výchově) pro jihomoravské školy; jednosemestrová praktika ekologické výchovy „*Kapka*“ pro studenty druhých ročníků Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity, konzultace k diplomovým a seminárním pracím, náslechy, samostatné výstupy před dětmi; *tradiční akce* podporující tvořivé a nekonzumní přístupy ke svátkům, tradicím, lidovým obyčejům určené především dětem; program „*Národní síť středisek enviromentálního vzdělávání výchovy a osvěty*“, kterou byla Lipka pověřena ze strany Ministerstva životního prostředí; tvořivý klub „*Slaměnka*“ pro širokou veřejnost, který nabízí nejrůznější kurzy ručních prací, kurzy keramiky a aranžování rostlin; využívání *biotopové zahrady* Lipky.

Lipku v současné době tvoří vedení a 4 samostatná pracoviště. Porady všech zaměstnanců probíhají dvakrát ročně. Na těchto poradách jsou vždy stanovovány plány organizace na příští školní rok a je hodnocen rok předchozí. Probíhá zde také prezentace činnosti jednotlivých pracovišť.

Dle mého názoru je veškerá činnost Domu ekologické výchovy Lipka velmi potřebná a užitečná. O popularitě jejich programů svědčí nejen statistické údaje, ale také obrovská popularita výukových programů. Například v roce 2002 se těchto programů zúčastnilo celkem 7494 žáků, v roce 2003 se zúčastnilo již 9144 žáků. Stejně tak se podařilo navýšit počet zájmových kroužků z 22 (260 dětí) ve školním roce 2001/02 na 30 (403 dětí) ve školním roce 2003/04.

3 ZŘIZOVATEL, POSTUP PŘI ZŘIZOVÁNÍ ORGANIZACE

Zřizovatelem Lipky je Jihomoravský kraj, který dává Lipce prostředky na platy včetně odvodů na zdravotní a sociální pojištění a část provozních nákladů.

Kraj ve své působnosti zřizuje příspěvkové organizace pro zpravidla neziskové činnosti. O zřízení příspěvkové organizace vydává zřizovací listinu, která obsahuje tyto náležitosti: úplný název zřizovatele; název, sídlo příspěvkové organizace a její identifikační číslo;

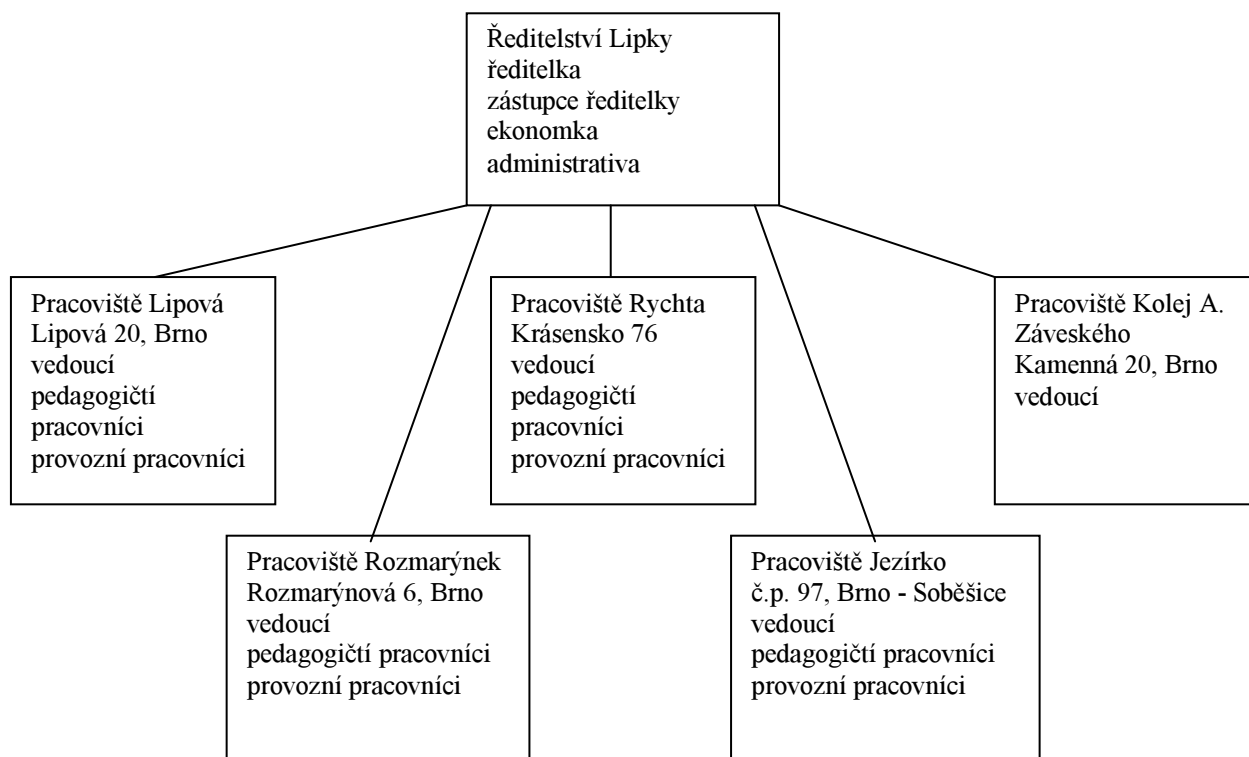
vymezení hlavního účelu a tomu odpovídajícího předmětu činnosti; označení statutárních orgánů a způsob jakým vystupují jménem organizace; vymezení majetku ve vlastnictví zřizovatele, který se příspěvkové organizaci dává do správy; vymezení majetkových práv; okruhy doplňkové činnosti a vymezení doby, na kterou je organizace zřízena.

Lipka je registrována v seznamu příspěvkových organizací, který je veden jejím zřizovatelem.

4 STATUT, OBSAH, SPRÁVNÍ, ŘÍDÍCÍ A KONTROLNÍ ORGÁNY, ORGANIZAČNÍ STRUKTURA

Z organizačního řádu Lipky vyplývá, že statutárním orgánem je ředitel, který je jmenován dle zákona orgánem kraje v samostatné působnosti na základě konkurzního řízení. V současné době jedná jménem Lipky ředitelka Hana Korvasová a to tak, že k otisku razítka připojí svůj podpis. Organizační a programové vedení dále kromě ředitelky zajišťuje zástupce ředitelky, ekonomka a vedoucí pracovišť Lipová, Rozmarýnek, Rychta a Jezírko. Vedení zajišťuje kontakt se zřizovatelem, provádí kontrolní a hospitační činnost, zabezpečuje naplňování rozpočtu a snaží se naplňovat vytyčené cíle.

4.1 Organizační schéma



5 VÝKONY, NÁKLADY, KALKULACE, CENY

5.1 Konečná rozvaha

AKTIVA	1999	2000	2001	2002	2003
1. Hmotný investiční majetek					
1. Stroje a zařízení	277 070	819 970	1 010 120	441 250	588 710
2. Budovy	0	935 880	935 880	468 880	459 520
3. Pozemky					1 345 260
HIM celkem	277 070	1 755 850	1 946 000	910 130	2 393 490
2. Oběžná aktiva					
1. Pohledávky	86 880	17 220	16 770	32 920	51 830
2. Materiál na skladě				3 250	6 690
3. Finanční majetek					
- pokladna	32 600	4 270	12 400	51 580	61 480
- běžný účet	761 810	846 300	481 560	1 253 010	1 204 350
3. Přechodné účty ak.	- 4 050	- 22 320	- 4 550	- 28 740	45 720
Oběžná aktiva celkem	877 460	845 470	531 050	1 312 020	1 370 070
AKTIVA CELKEM	1 154 530	1 666 440	1 541 170	2 222 150	3 763 560

PASIVA	1999	2000	2001	2002	2003
Vlastní zdroje					
1. Majetkové fondy					
- fond investičního majetku	277 070	819 980	1 010 120	910 130	2 393 500
Celkem	277 070	819 980	1 010 120	910 130	2 393 500
2. Finanční fondy					
- fond odměn	21 980	21 980	21 980	1 980	24 000
- fond sociální	37 930	47 790	49 690	56 870	81 120
- fond rezervní	204 030	166 890	192 650	361 050	303 110
- fond reprodukce inv. majetku	424 700	371 740	111 400	211 420	163 290
Finanční fondy celkem	688 640	608 400	375 720	631 320	571 520
3. Hospodářský výsledek	- 1 970	2 730	2 400	111 710	4 140
Cizí zdroje					
1. Krátkodobé závazky					
- závazky z obch. styku	31 940	50 330	9 220	331 790	306 530
- závazky k zaměstnancům	69 900	87 360	67 390	99 590	135 350
- závazky k soc. zabezp.	57 640	78 730	64 990	115 220	167 140
- daňové závazky	11 270	19 310	10 310	22 400	42 080
Celkem	190 780	235 730	235 730	569 000	670 100
2. Dohadné účty pasivní	-	-	-	-	-
PASIVA celkem	1 154 530	1 666 440	1 541 160	2 222 160	3 763 560

Pozn.: tabulky byly převzaty z Výroční zprávy Lipky za rok 2003

V rozvaze Lipky za léta 1999 - 2003 můžeme v roce 2003 vidět výrazný nárůst hmotného investičního majetku. Tento nárůst je způsoben skutečností, že zřizovatel (Jihomoravský kraj) nařídil Lipce evidovat v účetnictví odhad ceny pozemků. U vlastních zdrojů lze pozorovat nárůst u fondu investičního majetku, který je částečně způsoben převody

majetku mezi organizacemi zřizovanými krajem. Např. šlo o převod automobilu na pracoviště Rychta z jednoho z dětských domovů.

5.2 Přehled výnosů a nákladů

VÝNOSY	2000		2001		2002		2003	
	Kč	%	Kč	%	Kč	%	Kč	%
Provozní dotace od ŠÚB	1 993 000	55	648 000	15	0	0	0	0
z toho:								
- mzdové náklady a OPPP	1 463 000		488 000		0		0	
- zákonné pojištění	530 000		160 000		0		0	
- ONIV	0		0		0		0	
Provozní dotace od JmK			1 949 000	46	4 213 000	41	6 360 000	45
z toho:								
- mzdové náklady a OPPP			1 409 000		2 848 000		3 548 000	
- zákonné pojištění			536 000		1 051 000		1 411 000	
- ONIV			4 000		314 000		1 401 000	
Výnosy z vlastní činnosti	1 145 186	32	1 407 612	34	1 994 715	20	2 498 680	17
z toho:								
- tržby z prodeje zboží							23 700	
- tábory, kursy, zájezdy	495 992		563 043		701 505		1 050 165	
- výukové programy	374 108		454 650		588 332		681 645	
- čl. popl., práce v CHÚ, koncepce	275 086		389 919		547 580		349 170	
- příprava stravy	0		0		157 298		349 000	
Ostatní výnosy celkem	467 472	13	219 951	5	4 005 165	39	5 377 400	38
z toho:								
- použití fondů	228 042		75 414		6 982		63 600	
- úroky	17 630		15 037		7 793		2 700	
- tržby z pronájmu	38 800		6 100		130 820		51 600	
- dotace od obce	83 000		123 400		188 500		172 500	
- dotace nadační	100 000				0		0	
- ostatní výnosy					71 070		87 000	
- Národní síť - zakázka					3 600 000	35	5 000 000	35
VÝNOSY CELKEM	3 605 658	100	4 228 563	100	10 212 880	100	14 236 080	100

NÁKLADY	2000		2001		2002		2003	
	Kč	%	Kč	%	Kč	%	Kč	%
Spotřeba materiálu	646 132	18	369 391	9	804 250	8	1 761 080	12
Spotřeba energie	102 429	3	102 879	2	151 282	2	175 080	1,2
Nákup zboží							16 760	0,1
Opravy a udrž. vč. mater.	35 140	1	50 564	1,5	35 834	0,5	52 430	0,4
Cestovné	20 971	0,5	41 502	1	140 565	1,5	184 160	1,3
Ostatní služby	574 151	16	819 499	19	4 586 935	45	6 372 910	44,8
Mzdové náklady	1 491 570	41	1 947 002	46	3 073 744	30	3 795 410	27
Zákonné sociální pojištění	606 435	17	737 879	18	1 143 954	11	1 412 890	10
Odpisy	100 330	3	123 001	3	145 704	1,5	177 570	1,2
Jiné ostatní náklady	32 755	0,5	33 447	0,5	18 911	0,5	283 650	2
NÁKLADY CELKEM	3 602 932	100	4 225 164	100	10 101 179	100	14 231 940	100
Rozdíl mezi náklady a výnosy (hosp. výsledek)	+ 2 726		+ 3 400		+ 111 701		+ 4 140	

Pozn.: tabulky byly převzaty z Výroční zprávy Lipky za rok 2003

Na tabulce přehledu výnosů a nákladů je nepřehlédnutelný přechod k jinému zřizovateli (od Školského úřadu Brno k Jihomoravskému kraji). Zatímco v roce 2001 činily dotace Lipce 61 % příjmů, v roce 2003 to bylo již jen 45 %. Z těchto prostředků jsou hrazeny veškeré mzdové náklady a část provozních nákladů. Z vlastní činnosti získala Lipka v roce 2003 17 % výnosů.

Do vlastní činnosti zahrnuje příjmy ze zájmových kroužků, výukových programů či akcí pro veřejnost a pedagogy. Kalkulace cen se odvíjí především z charakteru akce. Například cena za zájmové kroužky (600 - 1300,- Kč/školní rok) je stanovena, aby odpovídala pokrytí nákladů na materiál a spotřebované energie. Cena za výukové programy (30 - 60,-Kč/osoba) je určena, aby pokryla výdaje na materiál a pomůcky. Cena za akce pro pedagogy pokrývá náklady na případnou dopravu a odměnu externího lektora. Jen cena za kursy ručních prací přináší Lipce jistý zisk.

6 HMOTNÁ ZAINTERESOVANOST, MORÁLNÍ MOTIVACE, PERSONALISTIKA

V Domě ekologické výchovy Lipka jako ve většině neziskových organizacích nelze hovořit o hmotné zainteresoovanosti pracovníků. Všichni zaměstnanci jsou hodnoceni podle platových tříd odpovídajících platové tabulce pro zaměstnance ve školství (Příloha č. 2 k nařízení vlády č. 330/2003 Sb.). Pro zaměstnance Lipky je charakteristické, že mají na zřeteli obrovskou smysluplnost své práce a své zaměstnání vykonávají se silnou morální motivací. Jejich obrovské nasazení pro vykonávanou práci je mnohdy neuvěřitelné.

Pracovníci Lipky mají pružnou pracovní dobu. Sčítací období je stanoveno na týden a celkem činí 40 hodin. V období prázdnin jsou v Domě ekologické výchovy služby, které mají povinnou přítomnost od 11:00 do 14:00.

V současné době pracuje v Domě ekologické výchovy Lipka celkem 35 zaměstnanců (údaj k 30. 9. 2004). Z nichž někteří pracují na částečné úvazky.

Lipka má i externí spolupracovníky. Jedná se především o vedoucí kroužků, kteří se ke své funkci přihlásí sami a po splnění určitých daných kritérií jsou symbolicky odměňováni. Ke spolupracovníkům patří také lektori pro rukodělné kursy pořádané pro širokou veřejnost. Na Lipku se hlásí také zájemci o stáže a praxe především studenti Pedagogické fakulty MU.

7 TECHNICKÉ A MATERIÁLNÍ ZABEZPEČENÍ

Dům ekologické výchovy Lipka má ve své správě několik objektů. Jedná se o funkcionalistickou vilku na Lipové v Brně - Pisárkách s biotopovou zahradou (v majetku Jihomoravského kraje), objekt na Rozmarýnové ulici v Brně - Jundrově s jedinečnou permakulturní zahradou (v majetku městské části Jundrov), zemanskou rychtu v obci Krásensko na Dražanské vrchovině (v majetku obce Krásensko), dále pak nově postavenou hájovnu v Brně - Soběšicích (v majetku Jihomoravského kraje) a v neposlední řadě také od podzimu 2004 bývalý nájemní dům na Kamenné ulici v Brně - Štýřicích (v majetku Jihomoravského kraje), který by měl v letech 2005-2006 projít rozsáhlou rekonstrukcí (v současné době se čeká na schválení dotace na tento projekt ze Státního fondu životního prostředí). Všechny budovy, kromě poslední zmíněné, jsou vybaveny počítači, kopírovacím strojem i knihovnou s odbornými knihami z oblastí biologie, ekologie a pedagogiky. Objekt na Lipové i v obci Krásensko jsou vybaveny solárními kolektory pro ohřev vody a dalšími energeticky úspornými opatřeními.

8 PLÁNOVÁNÍ, PROGNÓZOVÁNÍ, ROZPOČTOVÁNÍ

Plánovány jsou na Lipce především program a úkoly pro daný školní rok. Každý rok se konají 2 porady zaměstnanců, kde je vytvářen a zhodnocován celoroční plán všech akcí Lipky a také jsou zde plánovány výukové programy a jejich koncepce. Každý měsíc se koná porada všech pedagogických pracovníků, kde jsou řešeny aktuální problémy a úkoly.

Rozpočet Lipky není součástí rozpočtu zřizovatele, ale organizace si jej vytváří samostatně. Svůj rozpočet předkládá ke schválení svému zřizovateli. Toho převážně zajímá jen část, na kterou přispívá, tedy rozpočet platů a ostatních prostředků týkajících se odměňování zaměstnanců. Pokud plánované výnosy přesáhnou plánované náklady, má Lipka ze zákona povinnost odvádět do rozpočtu Jihomoravského kraje (zřizovatele) určité finanční částky.

9 FINANČNÍ REŽIM, FINANČNÍ ZDROJE, FUNDRAISING

Lipka získává finanční prostředky z různých zdrojů. Na mzdy a související náklady zaměstnanců a částečně na provozní náklady získává zdroje od svého zřizovatele Jihomoravského kraje. Na pokrytí nákladů na energie byla využita dotace z Odboru školství

Magistrátu města Brna. K dalším příjmům patřila zakázka od Ministerstva životního prostředí *Plnění vybraných úkolů akčního plánu Státního programu EVVO*. Další prostředky plynuly z úspěchu v několika výběrových řízeních - Lesy České republiky, Statutární město Brno. Dále jsou to úspěšné projekty, které přinášejí určité finanční prostředky např. ze Státního fondu životního prostředí. Na činnost Domu ekologické výchovy sponzorsky přispěly rovněž soukromé firmy i osoby.

Fundraising (získávání finančních prostředků) je v dnešní době nezbytnou součástí práce každé neziskové organizace. „Fundraising zahrnuje různé metody a postupy jak získat finanční a jiné prostředky na činnost neziskových organizací.“⁵ Peníze jsou pro chod neziskové organizace nezbytně nutné, proto se fundraising nesmí podceňovat a měla by se mu naopak věnovat velká pozornost.

Získáváním finančních prostředků se na Lipce zabývá především ředitelka. Projekty však vytváří většina pedagogických pracovníků.

10 ÚČETNICTVÍ, ZDANĚNÍ, AUDIT, KONTROLNÍ SYSTÉM VNITŘNÍ I VNĚJŠÍ

Lipka jako příspěvková organizace účtuje v soustavě podvojného účetnictví (dle zákona č. 563/1991 Sb. a vyhláška č. 500/2002 Sb.), což přináší výhodu průhledného hospodaření. Audit Lipka ze zákona nepodléhá.

Zdanění vychází ze zákona o daních z příjmů (č. 586/1992 Sb., § 17 - 21 o daních z příjmů právnických osob), který stanovuje pravidla pro zdanění právnických osob, které byly založeny za jiným účelem než je tvorba zisku. Neziskové organizace svoji hlavní činnost nedaní, navíc mají nárok na odčitatelnou položku, která je ve výši 30 % ze základu daně (minimálně 300.000,- Kč, maximálně 1.000.000,- Kč). Lipka tedy odevzdává daňové přiznání, ale daň dosud neplatila.

Na kontrole hospodaření Lipky má hlavní zájem především její zřizovatel, tedy Jihomoravský kraj. Kraj schvaluje části rozpočtu, na které přímo přispívá, tedy mzdové prostředky. V roce 2003 byla na Lipce provedena hloubková kontrola pracovníky Odboru kontroly Krajského úřadu Jihomoravského kraje. Kontrola dopadla až na drobné detaily velmi dobře. Veškeré připomínky, které pracovníci kontroly měli, byly ihned opraveny. Lipka také

⁵ Rektořík, J. et al. Organizace neziskového sektoru. S. 88

každoročně vydává výroční zprávu, ve které zveřejňuje výkaz zisků a ztráty a rozvahu. Tuto výroční zprávu má široká veřejnost možnost získat jak v papírové, tak i v elektronické podobě na internetových stránkách Lipky (www.lipka.cz). Dozorčí radu Lipka nemá.

11 INVENCE, INOVACE

Lipka, podobně jako jiné organizace potřebuje neustále přicházet s něčím novým a originálním. Stále musí programy a činnost inovovat a vylepšovat, aby si udržela své pravidelné i občas přicházející návštěvníky. Každým rokem přichází s nějakými novinkami, novým programem, novým kursem.

Asi nejlepším příkladem novinky v nabídce Lipky na školní rok 2004/2005 je nově otevřené odloučené pracoviště Lesní škola Jezírko, které se nachází mezi Soběšicemi a Útěchovem a funguje od října 2004. „Jejím hlavním posláním je zprostředkovávat dětem, žákům, studentům, pedagogům i veřejnosti osobní hmatatelné poznání života v lese, lesních ekosystémů a lesnické péče a hospodaření přímo v přírodě. Úplně nová budova lesní školy, vybudovaná ve spolupráci Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity, Magistrátu města Brna a Krajského úřadu Jihomoravského kraje, bude pro tento účel vybavena unikátními výukovými a herními prvky.“⁶ Tyto prvky nemají v České republice obdoby a činí z Lesní školy Jezírko republikový unikát. Autorkami těchto speciálních Speciálních výukových a herních prvků jsou Hana Havlíčková a Blanka Ponižilová-Juříčková. (viz příloha č. 2)

Hlavní činností střediska jsou jednodenní výukové programy pro základní školy Jihomoravského kraje, semináře pro učitele základních a mateřských škol a studenty škol vysokých. Lesní škola Jezírko slouží také pro nejrůznější zájmové kroužky. Velká část výuky probíhá přímo v lesním prostředí v okolí lesní školy a umožňuje tak konkrétní názorné učení a osvojování znalostí i smyslové a citové poznání a seznámení s lesem. Výhodné umístění lesní školy v nitru rozsáhlých lesních komplexů ŠLP Masarykův les - Křtiny skýtá ty nejlepší podmínky pro tento moderní typ výuky.

12 EFEKTIVNOST ČINNOSTÍ ORGANIZACE

S efektivností činnosti Lipky i všech ostatních neziskových organizací souvisí mnoho nejrůznějších vnějších a vnitřních faktorů.

⁶ O Jezírku. <<http://www.lipka.cz/jezirko>>

12.1 Vnější faktory

V první řadě je to politická situace státu. Pro činnost neziskového sektoru všeobecně je velmi důležitá fungující demokracie. Jakékoli jiné režimy většinou tento sektor potlačují a nedovolují mu dostatečně se rozvíjet a nabízet své služby. Podstatné je také, že v České republice funguje veřejná kontrola, která umožňuje občanům sledovat nakládání volených představitelů s veřejnými financemi. Pro samotnou Lipku má demokracie v naší republice význam proto, že jejím zřizovatelem je územně samosprávný celek - tedy v podstatě státní orgán. Protože v současné době stát výchovu a vzdělání dětí a mládeže podporuje, může Lipka s finanční podporou dobře fungovat. Kdyby tu nebylo demokratické uspořádání, mohlo by se stát, že by zřizovatel Lipku nutil k ideologické výchově dětí a mládeže.

K dalším faktorům patří selhávání trhu a vlády. Vláda nedokáže dokonale uspokojit potřeby a požadavky všech občanů státu. Proto jsou tu neziskové organizace, které se zaměřují na potřeby, které stát nezabezpečuje nebo není schopen zabezpečit. Neziskový sektor by tedy nemusel existovat, kdyby stát dokázal všechny potřeby zabezpečit. Tato situace však nikdy nemůže nastat. Pro neziskový sektor je důležité, aby se od tržního sektoru naučil efektivně nakládat s přidělenými prostředky, profesionálně zacházet s klienty a okolím a tvorbu reklamy a propagace. Pro Lipku je výkonné fungování tržního sektoru důležité jen nepřímě. Pokud výkonně funguje, přicházejí státu daně, ze kterých je Lipka mimo jiné financována.

Pokud jde o konkurenci s tržním sektorem, jde především o další nabídku volnočasových aktivit pro děti a mládež. Většina z této nabídky je ovšem také z neziskového sektoru, takže se přímo o konkurenci nedá mluvit. S touto problematikou souvisí další z faktorů efektivnosti a tou je konkurence uvnitř neziskového sektoru. Domů dětí a mládeže je u nás poměrně dost. Lipka se ovšem zabývá ekologickou výchovou a podobných organizací je u nás velmi málo.

K neposledním faktorům patří financování neziskových organizací. Důležité je vyjádření užiteků, které by měly ze sektoru plynout. Ty se však těžko vyjadřují. Lépe se popisuje financování pomocí výkonů. Lipka dostává od zřizovatele dotace na platy zaměstnanců a částečně na provoz. Na měření kritéria výkon se používají zaměstnanci a počet dětí v zájmových kroužcích.

12.2 Vnitřní faktory

K vnitřním faktorům patří věda a technika, tedy využití všech známých vědních oborů v činnosti organizace. Na Lipce je naprosto samozřejmé využívání počítačové techniky a internetu a také používání technologií „přátelských k životnímu prostředí“. Všichni pedagogičtí zaměstnanci se neustále vzdělávají, aby byli neustále schopni aktuálně informovat o životním prostředí a všemu, co s tím souvisí.

Veškeré činnosti jsou na Lipce (i v ostatních neziskových organizacích) strukturovány. I tento faktor souvisí s efektivností činnosti. Primární činnosti se týkají přímo poslání a cílů organizace. Na Lipce je to ekologická výchova, výukové programy, zájmové kroužky, přednášky a kurzy pro dospělé, stáže a praxe pro studenty pedagogických směrů Masarykovy univerzity. Sekundární činnost se týká fungování organizace, administrativních nákladů. Sekundární činnost by měla fungovat s minimálními náklady, aby se finanční prostředky věnovaly především na hlavní činnost organizace. Na Lipce se do sekundární činnosti řadí vedení hospodaření, administrativní práce, péče o zvířata, péče o zahradu, úklid, údržba, opravy.

K dalšímu faktoru patří dělba práce. Jde o dělbu práce nejen v rámci organizace, ale i spolupráce mezi organizacemi a mezinárodní spolupráce.

Z hlediska efektivity je důležitá i kvalifikace a iniciativa pracovníků. Lipka se stará, aby se její pracovníci dále vzdělávali a plně je v tom podporuje. Pracovníci jsou zároveň sami velmi iniciativní a přicházejí s novými podněty a nápady na vylepšení jednotlivých výukových programů, kroužků a dalších aktivit, které Lipka zajišťuje.

Výkonnost pracovníků závisí i na systému řízení, který je v organizaci nastaven. Na Lipce rozhoduje ředitelka jen o základních cílech a prioritách celé organizace a vedoucí jednotlivých pracovišť mají velmi významnou možnost do chodu „své“ pobočky zasahovat.

13 MARKETING A PUBLIC RELATIONS

Lipka si od počátku své existence (září 1991) vybuodovala v Brně a v Jihomoravském kraji velmi dobré jméno. Její programy a služby se těší velkému zájmu široké veřejnosti, protože jsou na velmi vysoké úrovni odbornosti za přijatelné ceny.

Každoročně Lipka pořádá několik akcí a kurzů pro širokou veřejnost, každodenně pak výukové programy pro žáky základních a středních škol a mnoho zájmových kroužků pro děti ze širokého okolí. Mnoho akcí má své stálé návštěvníky a každoročně přicházejí další.

Všechny akce určené pro veřejnost jsou propagovány pomocí sdělovacích prostředků prostřednictvím tiskové mluvčí. Tato mluvčí, která je zároveň i vedoucí jedné z poboček Lipky, média pravidelně kontaktuje a sděluje jim informace o akcích, které Lipka pořádá. Spolupráce se velmi dobře rozvíjí s Českou televizí, brněnskými rozhlasovými stanicemi a regionálními deníky. Zaměstnanci Lipky také například spolupracovali v roce 2003 na jedné ze soutěží pro děti, které natáčela Česká televize.

Programy určené pro žáky základních a středních škol jsou propagovány dopisy, které každá škola v Jihomoravském kraji každoročně dostává.

Všeobecně se dá říci, že ještě chybí propagační předměty a informační materiály o Lipce. I toto se však snaží vedení Lipky řešit.

14 VZTAHY UVNITŘ ORGANIZACE

Jedinou osobou, která je na Lipku po konkurzu volena zástupci Jihomoravského kraje je její ředitelka. Paní ředitelka Hana Korvasová prosazuje ke svým podřízeným liberální přístup, ponechává co nejvíce pravomocí a zodpovědnosti na vedoucích jednotlivých poboček (viz organizační struktura - kap. 4.2). Všichni ostatní pedagogičtí zaměstnanci jsou vybíráni v konkurzech, které pořádá sama Lipka. Na každém z konkurzů je vždy mnoho zájemců, kteří většinou Lipku a její činnost znají, což je pro výběr budoucích pracovníků velkou výhodou. Na Lipce všeobecně panuje velmi dobrá pracovní atmosféra, která je znát i na kvalitě výukových programů.

15 PROBLÉMY ORGANIZACE

Hlavním problémem není nedostatek finančních prostředků nebo nedostatek zaměstnanců jako je tomu u jiných podobných neziskových organizací, ale je to nemožnost uspokojit obrovskou poptávku po výukových programech, které Lipka pořádá. Všechny programy jsou školami na celý rok obsazeny hned v prvních dvou dnech, kdy jsou nabízeny. Pobočka Rychta má programy obsazené dokonce na dva roky dopředu. Samozřejmě je třeba

řici, že i peníze hrají svoji roli. Jen při dostatku finančních prostředků může Lipka uskutečnit nové rozšiřující projekty a uspokojit tak mnohem větší počet zájemců než dosud.

16 MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE

Mezinárodní spolupráce je velmi dobrá možnost, jak si jednotlivé organizace mohou předávat své zkušenosti a nápady. Lipka spolupracuje spíše s tuzemskými podobně založenými institucemi, ale komunikuje samozřejmě i na mezinárodní úrovni. Větší mezinárodní spolupráci má Lipka v souvislosti se vznikem Lesní školy Jezírko. Protože jde v naší republice o jedinečný projekt, hledala se inspirace v zahraničí. Spolupráci tedy vedení zajistilo s Vídeňským domem ekologické výchovy, kde s podobnými prvky, které jsou na Jezírku, pracují. Další spolupráci zajistil vedoucí pobočky Rychta, který spolupracuje s jednou z anglických univerzit (Shiefield) a jejími pedagogy. Na Rychtě byla také na půlroční stáži francouzská studentka.

Momentálně Lipka spolupracuje se slovenskými, francouzskými a anglickými centry. Spolupráce spočívá především ve vzájemném konzultování a sdělování zkušeností a poznatků. Do budoucna hodlá Lipka věnovat mezinárodní spolupráci mnohem větší pozornost než dosud.

17 ZHODNOCENÍ ČINNOSTI ORGANIZACE

„Dlouhodobým cílem pedagogické činnosti Lipky je rozmanitými způsoby přispívat k utváření vnímavějších a odpovědnějších postojů dětí, mládeže i pedagogických pracovníků k přírodě, ve prospěch pochopení a přijetí spoluodpovědnosti za trvale udržitelný život na Zemi. Ve své práci usilujeme o vyvážený soulad odborných ekologických poznatků s citem a láskou k přírodě a ke všemu životu. Veškerou činnost Lipky se snažíme zaměřovat ve prospěch zvýšení zájmu dětí i dospělých o tvořivé, méně konzumní a duchovně bohatší způsoby života.“⁷

Dům ekologické výchovy Lipka je zařízení, o jehož kvalitách a potřebnosti není sporu. Její činnost je velmi potřebná, obzvlášť ve městě jakým je Brno. Velmi kladně hodnotím i fakt, že pracovníci Lipky se nesnaží nikomu své názory vnucovat. Vždy podají k problematice jednotlivých problémů životního prostředí maximum možných informací a

⁷ <<http://www.lipka.cz>>

posluchač si může na dané téma vytvořit vlastní názor. Asi právě proto je Lipka velmi vyhledávaným místem nejen dětmi, ale i studenty a dospělými, kteří hledají odpovědi na své otázky. Mnoho lidí v Brně již ví, co je Lipka a co dělá, a to je dobře.

18 SEZNAM PŘÍLOH

1. Zřizovací listina příspěvkové organizace (pozn. strana 4 této listiny je špatná kopie)
2. Speciální výukové a herní prvky na Jezírku.

19 POUŽITÁ LITERATURA

Lipka v roce 2003. Výroční zpráva Lipky - Domu ekologické výchovy. Brno, 2004. 28 s.

Lipka v roce 2002. Výroční zpráva Lipky - Domu ekologické výchovy. Brno, 2003. 28 s.

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice - Bílá kniha. Praha : MŠMT, 2001. 98 s.

Rektořík, J. et al. Organizace neziskového sektoru. Brno : Ekopress, 2004. 177 s.

Vyhláška č. 432/1992 Sb., o střediscích pro volný čas dětí a mládeže. Sbírka zákonů ČR 86/1992 z 31. 7. 1992. S. 2461

Zákon č. 76/1978 Sb., o školských zařízeních. Sbírka zákonů ČR 17/1978 z 26. 6. 1978. S. 337

<http://www.lipka.cz>

<http://www.kr-jihomoravsky.cz/menu0.htm>

20 PŘÍLOHY

1. Zřizovací listina příspěvkové organizace (pozn. strana 4 této listiny je špatná kopie)



Jihomoravský kraj se sídlem v Brně, Žerotínovo náměstí 3/5, PSČ 601 82
Rada Jihomoravského kraje

V Brně, dne 21. června 2001
Č.j. 16/42

ZŘIZOVACÍ LISTINA **příspěvkové organizace Jihomoravského kraje**

vydaná v návaznosti na ustanovení § 2, odst.1 a 2, zákona č. 157/2000 Sb., o přechodu některých věcí, práv a závazků z majetku České republiky do majetku krajů, v souladu s ustanovením § 27 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů a ustanoveními § 35, odst. 2, písm. j) a § 59 odst.1, písm. i) zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), schválená zastupitelstvem dne 21. června 2001.

I.

Název, sídlo a identifikační číslo příspěvkové organizace kraje

Název: Lipka - Dům ekologické výchovy, Brno, Lipová 20
Sídlo: Lipová 20, 602 00 Brno
Identifikační číslo: 44993447

II.

Vymezení hlavního účelu a tomu odpovídajícího předmětu činnosti

Dům dětí a mládeže (dále jen příspěvková organizace) plní funkce výchovně vzdělávací a rekreační. Jeho činnost je upravena zákonem č. 76/1978 Sb., o školských zařízeních, v platném znění, a prováděcími předpisy k němu, zejména vyhláškou č. 432/1992 Sb., o střediscích pro volný čas dětí a mládeže.

III.

Označení statutárních orgánů a způsob, jakým vystupují jménem příspěvkové organizace

1) Statutárním orgánem příspěvkové organizace je ředitel jmenovaný v souladu s ustanovením § 17 odst. 3 zákona č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, v platném znění, orgánem kraje v samostatné působnosti se souhlasem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, a to na základě výsledků konkurzního řízení.

2) Ředitel příspěvkové organizace jedná jménem příspěvkové organizace v souladu s platnými právními předpisy, zejména s § 3 zákona č. 564/1990 Sb., o státní správě a

samosprávě ve školství, v platném znění, a v rámci oprávnění daných zřizovací listinou tak, že k otisku razítka příspěvkové organizace připojí vlastnoruční podpis.

IV.

Vymezení majetku

Příspěvkové organizaci se předává do správy k vlastnímu hospodářskému využití dále uvedený majetek ve vlastnictví zřizovatele:

- A) Majetek nemovitý s výjimkou služebních bytů v celkové zůstatkové hodnotě 485.267,00 Kč. Soupis nemovitého majetku je uveden v příloze č.1 zřizovací listiny.
- B) Majetek movitý v celkové pořizovací ceně 2.153.935,40 Kč.
Soupis movitého majetku dle účetního členění rozvahy je uveden v příloze č. 2 zřizovací listiny, která tvoří její nedílnou součást.

V.

Vymezení majetkových práv a povinností

Příspěvková organizace má k majetku vymezenému v bodě IV. této zřizovací listiny následující práva a povinnosti:

- a) je povinna a oprávněna svěřený majetek včetně majetku získaného vlastní činností držet a hospodárně užívat pro plnění hlavního účelu a předmětu činnosti a doplňkové činnosti dle této zřizovací listiny, pečovat o jeho zachování a rozvoj, udržovat jej a provádět jeho opravy, vést v evidenci a účetnictví majetku, nabývat majetek svým jménem pouze se souhlasem zřizovatele, s výjimkou nabývání movitých věcí v jednotlivých případech do částky Kč 500.000,- včetně DPH v rámci schváleného rozpočtu a z mimorozpočtových zdrojů,
- b) příspěvková organizace je povinna svěřený majetek i majetek získaný vlastní činností chránit před zničením a poškozením, chránit před odcizením nebo zneužitím, před neoprávněnými zásahy. Za tím účelem je povinna majetek pojistit dle pokynů zřizovatele. Dále je povinna vykonávat působnost v oblasti požární ochrany, životního prostředí (např. zajišťováním odpadového hospodářství a ochrany ovzduší), v oblasti dopravy a silničního hospodářství (např. zajišťováním údržby komunikací na svěřených nemovitostech, chodníků), v oblasti vodního hospodářství, hygieny a v dalších oblastech,
- c) příspěvková organizace je povinna využívat všech práv vlastníka tak, jako by je vykonával vlastník sám, zejména včas uplatňovat právo na náhradu škody a právo na vydání bezdůvodného obohacení, nároky z pojistných událostí a pod. a za tím účelem samostatně jednat v soudních sporech jako účastník řízení. Je povinna trvale sledovat, zda dlužníci včas a řádně plní své závazky a zabezpečit, aby nedošlo k promlčení nebo zániku práv z těchto závazků vyplývajících,

- d) příspěvková organizace je povinna při nakládání s majetkem řídit se podmínkami danými Rozhodnutím MŠMT, kterým se převádí věci, práva a závazky k majetku České republiky do majetku krajů čj. 14 688 / 2001 – 14, ze dne 30. března 2001:
- aa) nemovitosti budou využity pro výchovu a vzdělávání nebo pro poskytování školských služeb,
 - bb) změna účelu využití nemovitosti nebo jejich částí či součástí mimo rámec bodu aa), jejich prodej, směnu, darování, vklad do majetku jiné osoby nebo zatížení zástavním právem, popřípadě výpůjčka či nájem nemovitostí nebo jejich částí či součástí na dobu delší jednoho roku jsou možné jen s předchozím písemným souhlasem MŠMT,
 - cc) nebude-li využití nemovitostí pro výchovu a vzdělávání možné a MŠMT odepře souhlas ke změně účelu využití nemovitostí nebo k jejich prodeji, směně, darování či vkladu do majetku jiné osoby, je kraj povinen předložit státu – MŠMT nejpozději do 90 dnů ode dne, kdy mu bylo doručeno odepření souhlasu MŠMT, návrh smlouvy o darování příslušných nemovitostí do vlastnictví státu, potvrzený dárce,
 - dd) neudělí-li MŠMT souhlas k výpůjčce či nájmu nemovitostí nebo jejich částí či součástí na dobu delší jednoho roku, je kraj povinen předložit státu – MŠMT nejpozději do 90 dnů ode dne, kdy mu bylo doručeno odepření souhlasu MŠMT, půjčovatelem potvrzený návrh smlouvy o výpůjčce příslušných nemovitostí nebo jejich částí či součástí, a to ve prospěch státu – MŠMT nebo jiné osoby, kterou určí MŠMT,
- podmínkami danými touto zřizovací listinou a vnitřními předpisy Jihomoravského kraje,
- e) příspěvková organizace není oprávněna svěřený nemovitý majetek prodat, směniti, darovat, zatěžovat zástavním právem ani věcnými břemeny, vložit svěřený majetek do majetku právnických osob. Jakýkoli záměr uvedené dispozice s nemovitým majetkem je povinna projednat se zřizovatelem,
- f) příspěvková organizace je oprávněna smluvně pronajmout svěřený nemovitý majetek nebo poskytnout výpůjčku svěřeného nemovitého majetku na dobu kratší než 30 dnů. Příspěvková organizace není oprávněna smluvně pronajmout svěřený nemovitý majetek nebo poskytnout výpůjčku svěřeného nemovitého majetku na dobu delší jednoho roku bez předchozího souhlasu zřizovatele. Na dobu kratší jednoho roku a delší než 30 dnů je oprávněna smluvně sjednat pronájem i výpůjčku svěřeného nemovitého majetku za podmínky předchozího vyvěšení záměru na úřední desce krajského úřadu dle § 18 z.č. 129/2000 Sb. a sjednání jednoměsíční výpovědní lhůty bez omezení výpovědních důvodů,
- g) v právních vztazích týkajících se nemovitého majetku jako je např. stavební řízení, vystupuje příspěvková organizace jménem vlastníka tzn. zřizovatele, jako správce svěřeného majetku. Jako zadavatel vystupuje příspěvková organizace v právních vztazích týkajících se movitého i nemovitého majetku a služeb, vyplývajících ze zákona č. 199/1994 Sb., o zadávání veřejných zakázek, a to v případech veřejných zakázek malého rozsahu – u movitých věcí maximálně do rozsahu budoucího peněžitého závazku Kč 500.000,- včetně DPH, kdy zadavatel může rozhodnout o přímém zadání veřejné zakázky. Bez omezení v případech naléhavé potřeby, jde-li o ohrožení životů nebo zdraví lidí, havárii, přírodní katastrofu nebo hrozí-li nebezpečí škody velkého rozsahu. V ostatních případech je příspěvková organizace zadavatelem veřejné zakázky jen se souhlasem zřizovatele,
- h) příspěvková organizace je povinna před jakýmkoli nakládáním s nepotřebným movitým majetkem nabídnout tento majetek zřizovateli k jeho dalšímu využití,

í činnost příspěvkové organizace financovaná z investičního fondu příspěvkové
ace nad 500.000,- Kč včetně DPH v jednotlivých případech, investiční činnost
kové organizace financovaná za účasti finančních prostředků ze státního rozpočtu,
čtu územního samosprávného celku, ze státních a jiných fondů, případně z jiných
podléhá schválení zřizovatele.

VI.

Okruhy doplňkové činnosti

Zřizovatel nepovoluje příspěvkové organizaci doplňkovou činnost

VII.

Vymezení doby, na kterou je příspěvková organizace zřízena

Příspěvková organizace se zřizuje na dobu neurčitou.

VIII.

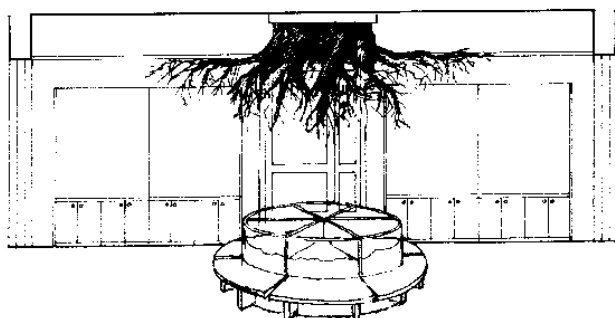
Závěrečná ustanovení

- 1) Tato zřizovací listina nahrazuje v plném rozsahu zřizovací listinu ze dne 25. 11. 1992 včetně jejích změn a doplňků.
- 2) Tato zřizovací listina je vyhotovena v deseti vyhotoveních s platností originálu. Dvě vyhotovení obdrží příspěvková organizace a osm vyhotovení zřizovatel.

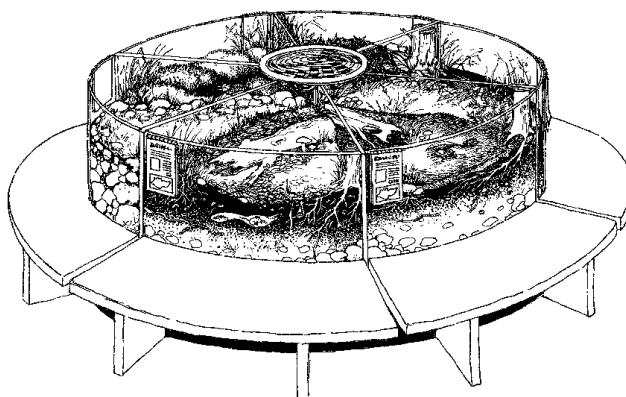


Stanislav Právek
hejtman Jihomoravského kraje

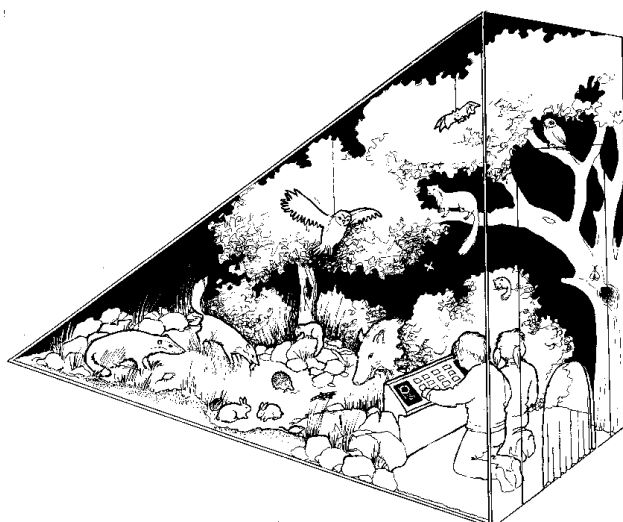
2. Speciální výukové a herní prvky na Jezírku.



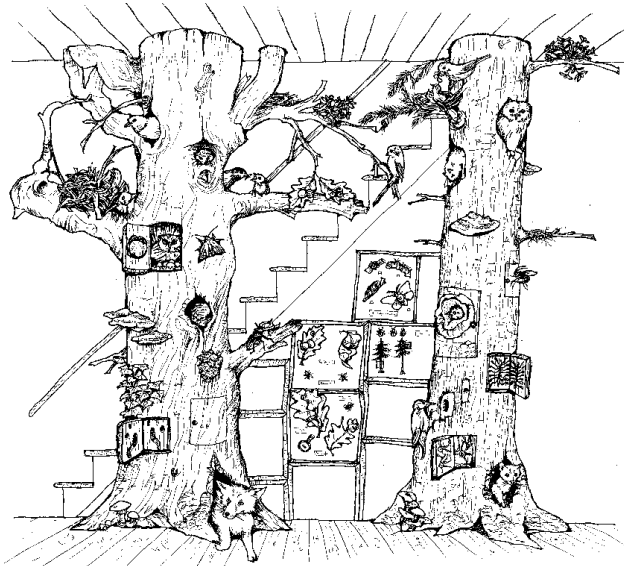
Kořenový systém je zavěšen ze stropu vstupní haly



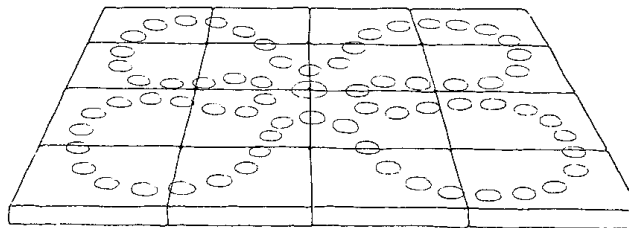
Ve skleněné válcové vitrině je šest půdních profilů různých typů lesa včetně edafofauny a rostlinstva



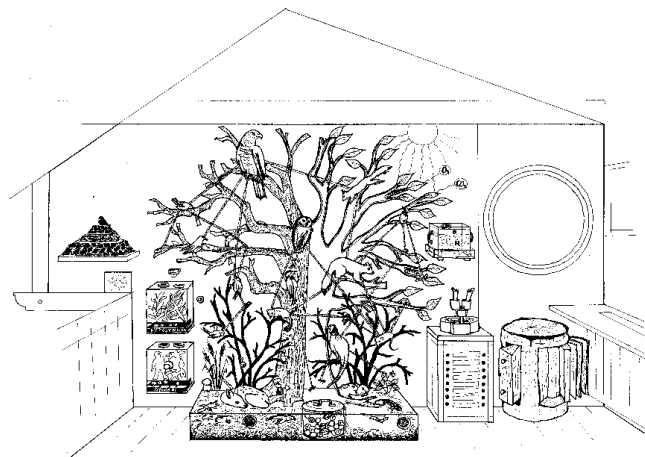
Noční les v uzavřeném prostoru pod schodištěm v sále. Děti si mohou pustit hlasy jednotlivých zvířat nebo si je nechat nasvítit



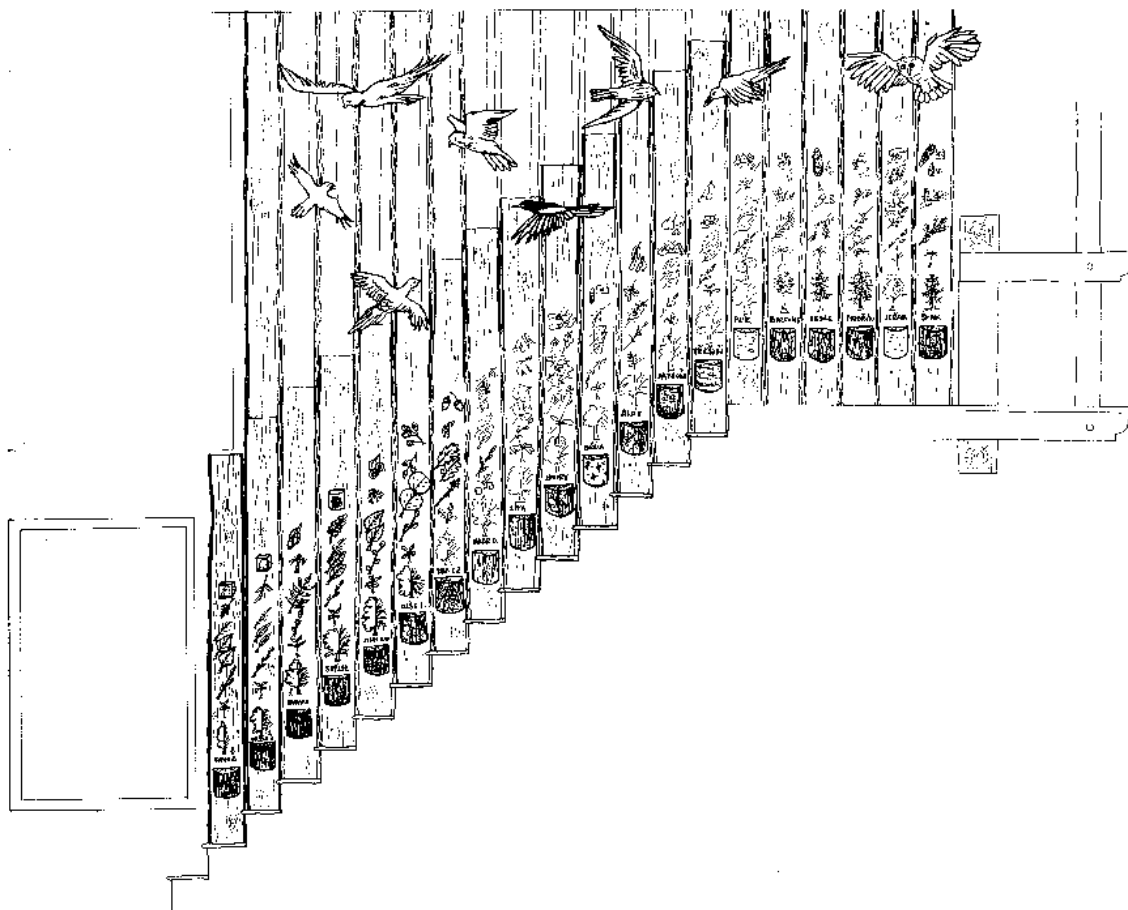
Dub a smrč jako dva svěbytné ekosystémy - kmeny sahající v sálu od podlahy ke stropu a obydlené typickými obyvateli



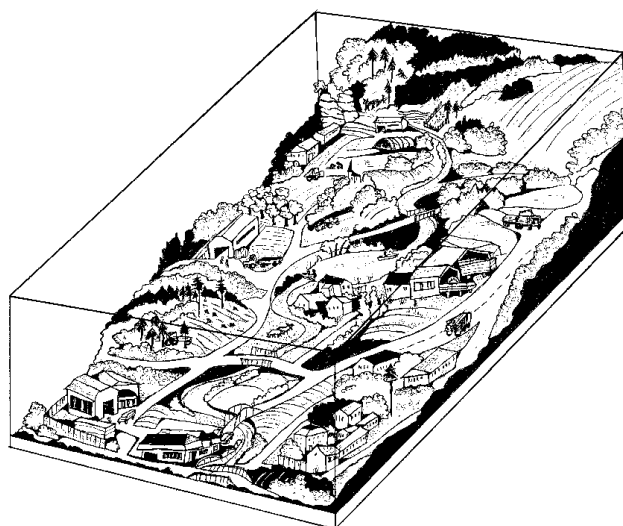
Posezení s přírodovědnou hrou - molitanové obdélníky na sezení z nichž je možno složit herní plán pro přírodovědné hry



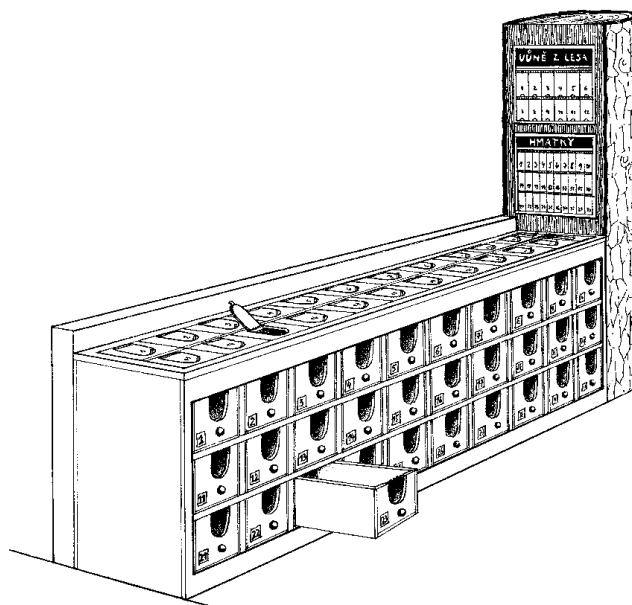
Neviditelné cesty aneb "Jak les funguje" je skupina několika objektů pro demonstraci důležitých fyziologických a ekologických pochodů a vztahů v lesním ekosystému



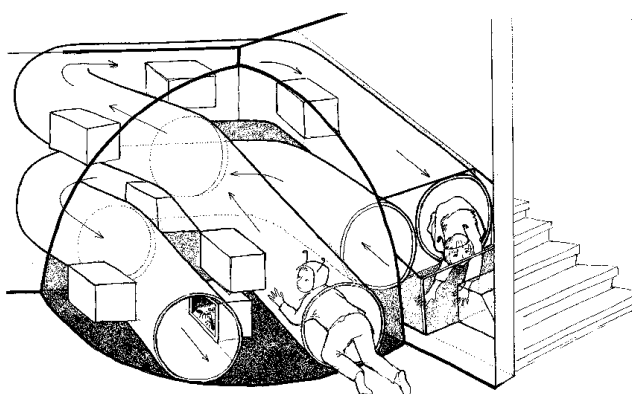
Galerie hlavních druhů stromů rostoucích v lesích naší republiky lemuje schodiště na galerii a je doplněna zavěšenými ptáky v letu



Prvek "Les a člověk" je model krajiny, na kterém je možno sledovat lesnické práce od sběru semen až po dřevěný výrobek v domácnosti.



Vůně lesa a hmatky - skříňka pro rozvoj vnímání a poznávání světa více smysly



Mraveniště - modelová cesta tunelem mraveniště, kde lze shlédnout několik osvětlených diorám ze života lesních mravenců.